

Nr 9

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 27 november 1953 (nr 688) om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag), m. m.; given Stockholms slott den 30 december 1965.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt 87 § regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 27 november 1953 (nr 688) om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag),

2) lag om ändrad lydelse av 2 § allmänna tjänstepliktslagen den 17 april 1959 (nr 83).

GUSTAF ADOLF

Sven Aspling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att krigssjukvårdslagens bestämmelser om krigsorganisation m. m. av den allmänt civila hälso- och sjukvården samt om tjänsteplikt under krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden skall utvidgas att avse även den civila veterinärverksamheten.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 27 november 1953 (nr 688) om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag)

Härigenom förordnas *dels* att 1 och 2 §§, 3 § 1 mom., 4, 5, 6, 7, 7 a och 8 §§ lagen den 27 november 1953 om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag)¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att lagens rubrik skall lyda som följer.

Krigssjukvårdslag

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

I denna — — — — — civila medicinalväsendet.

Med civil veterinärverksamhet förstås i denna lag veterinärverksamhet, som står under veterinärstyrelsens inseende. De som ombesörja den civila veterinärverksamheten sammanfattas i denna lag under beteckningen det civila veterinärväsendet.

2 §.

I fråga om krigsmaktens hälso- och sjukvård samt civilförsvarets sjukvårdstjänst gäller vad därom är särskilt stadgat, såframt icke annat föranledes av innehållet i föreskrifter, som meddelas med stöd av denna lag.

I fråga om krigsmaktens hälso- och sjukvård, *dess veterinärtjänst* samt civilförsvarets sjukvårdstjänst gäller vad därom är särskilt stadgat, såframt icke annat föranledes av innehållet i föreskrifter, som meddelas med stöd av denna lag.

3 §.

1 m o m. Kommer riket i krig, *skall* den allmänt civila hälso- och sjukvården enligt av Konungen ut-

1 m o m. Kommer riket i krig, *skola* den allmänt civila hälso- och sjukvården *samt den civila veteri-*

¹ 7 a § införd genom 1954: 281.

(Nuvarande lydelse)

färdade särskilda bestämmelser omorganiserar så att *den motsvarar* de fordringar, som i detta läge ställas på *densamma*. Därvid skola i lag eller författning meddelade stadganden, som avse hälso- och sjukvård, icke gälla i den mån de strida mot vad sålunda särskilt bestämts.

(Föreslagen lydelse)

närverksamheten enligt av Konungen utfärdade särskilda bestämmelser omorganiserar så att *dessa verksamhetsgrenar motsvara* de fordringar, som i detta läge ställas på *dem*. Därvid skola i lag eller författning meddelade stadganden, som avse hälso- och sjukvård *eller veterinärverksamhet*, icke gälla i den mån de strida mot vad sålunda särskilt bestämts.

4 §.

1 m o m. Konungen meddelar erforderliga föreskrifter om ledningen av den hälso- och sjukvårdande verksamheten i fall, då 3 § tillämpas, samt om samverkan i sådant fall mellan det allmänt civila medicinalväsendet, krigsmaktens hälso- och sjukvård samt civilförsvarets sjukvårdstjänst.

1 m o m. Konungen meddelar erforderliga föreskrifter om ledningen av den hälso- och sjukvårdande verksamheten *och veterinärverksamheten* i fall, då 3 § tillämpas, samt om samverkan i sådant fall mellan det allmänt civila medicinalväsendet, *det civila veterinärväsendet*, krigsmaktens hälso- och sjukvård, *dess veterinärtjänst* samt civilförsvarets sjukvårdstjänst.

2 m o m. Konungen må förordna, att militär myndighet under krig äger av det allmänt civila medicinalväsendet påkalla det bistånd, som myndigheten finner erforderligt med hänsyn till den militära verksamheten.

2 m o m. Konungen må förordna, att militär myndighet under krig äger av det allmänt civila medicinalväsendet *och det civila veterinärväsendet* påkalla det bistånd, som myndigheten finner erforderligt med hänsyn till den militära verksamheten.

5 §.

Ansvaret för — — — — — övertaga ansvaret.

Sådant ansvar som avses i första stycket åvilar staten i fråga om den civila veterinärverksamheten.

6 §.

Redan i — — — — — till krigsorganisation.

Det åligger den, som enligt 5 § är ansvarig för de där avsedda åt-

Det åligger den, som enligt 5 § är ansvarig för de där avsedda åt-

(Nuvarande lydelse)

gårderna, att i fredstid planlägga dessa enligt anvisning av myndighet som Konungen bestämmer. Åvilar ansvaret annan än fredshuvudmannen, är denne likväl skyldig att biträda vid den planläggning, som avser hans eget verksamhetsområde, och vad därmed äger samband.

(Föreslagen lydelse)

gårderna, att i fredstid planlägga dessa. *Planläggning som åvilar annan än staten skall ske* enligt anvisning av myndighet som Konungen bestämmer. Åvilar ansvaret annan än fredshuvudmannen, är denne likväl skyldig att biträda vid den planläggning, som avser hans eget verksamhetsområde, och vad därmed äger samband.

7 §.

Kostnaderna för ————— av statsmedel.

Vad i ————— att bestämmas.

Därest övergången ————— i fredstid.

Kostnaderna för det civila veterinärväsendets övergång till den organisation, som det planerligt skall erhålla då 3 § trätt i tillämpning, och för den krigsorganiserade veterinärverksamheten bestridas av statsmedel.

I fråga ————— därom stadgar.

7 a §.

Då 3 § tillämpas skall, utan hinder av vad i allmänna förfogandelagen finnes stadgat om förutsättningarna för lagens tillämpning, nämnda lag i erforderliga delar gälla för att tillgodose det allmänt civila medicinalväsendets behov.

Då 3 § tillämpas skall, utan hinder av vad i allmänna förfogandelagen finnes stadgat om förutsättningarna för lagens tillämpning, nämnda lag i erforderliga delar gälla för att tillgodose det allmänt civila medicinalväsendets och det civila veterinärväsendets behov.

8 §.

Kommer riket i krig, är den som äger yrkeserfarenhet beträffande hälso- och sjukvård eller eljest är verksam inom sådan vård och icke före löpande kalenderårs början fyllt sjuttio år skyldig att efter anvisning av myndighet, som bestämmas av

Kommer riket i krig, är den som äger yrkeserfarenhet beträffande hälso- och sjukvård eller veterinärverksamhet eller eljest är sysselsatt härmed och icke före löpande kalenderårs början fyllt sjuttio år skyldig att efter anvisning av myndighet,

Konungen, fullgöra sådan tjänst inom hälso- och sjukvården som hans kroppskrafter och hälsotillstånd medgiva (tjänsteplikt för medicinalpersonal).

som bestämmes av Konungen, fullgöra sådan tjänst inom nämnda verksamhetsområden som hans kroppskrafter och hälsotillstånd medgiva (tjänsteplikt för medicinalpersonal).

Den som — — — — — för medicinalpersonal.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1966.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2 § allmänna tjänstepliktslagen den 17 april 1959 (nr 83)

Härigenom förordnas, att 2 § allmänna tjänstepliktslagen den 17 april 1959 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

2 §.

Förordnande jämlikt — — — — — vid krigsmakten.

Om tillgodoseende av hälso- och sjukvårdens behov av medicinalpersonal vid krig och andra utomordentliga förhållanden gäller vad därom är särskilt stadgat. För tillgodoseende av sådant behov må förordnande som omförmäles i första stycket ej meddelas.

Om tillgodoseende av hälso- och sjukvårdens *samt veterinärverksamhetens* behov av medicinalpersonal vid krig och andra utomordentliga förhållanden gäller vad därom är särskilt stadgat. För tillgodoseende av sådant behov må förordnande som omförmäles i första stycket ej meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1966.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 de-
cember 1965.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, fråga om *ändring i krigs-sjukvårdslagen* och anför.

Lagen den 27 november 1953 (nr 688) om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag), ändrad 1954: 281 och 1963: 263, innehåller grundläggande bestämmelser om den allmänt civila hälso- och sjukvården i krig samt vid krigsfara och andra utomordentliga förhållanden. Med allmänt civil hälso- och sjukvård avses i lagen den hälso- och sjukvårdande verksamhet, som bedrivs av annan än krigsmakten eller civilförsvaret. De som ombesörjer den allmänt civila hälso- och sjukvården sammanfattas under beteckningen det allmänt civila medicinalväsendet (1 §). I fråga om krigsmaktens hälso- och sjukvård samt civilförsvarets sjukvårdstjänst gäller i princip särskilda regler (2 §). Om riket kommer i krig, skall den allmänt civila hälso- och sjukvården omorganiseras så att den motsvarar de fordringar, som i detta läge ställs på densamma. Denna krigsorganisering skall ske enligt bestämmelser som utfärdas av Kungl. Maj:t (3 § 1 mom.). Befinner sig riket i krigsfara eller påkallar andra utomordentliga förhållanden övergång till krigsorganisation, kan Kungl. Maj:t förordna härom helt eller delvis. Sådant förordnande skall underställas riksdagens prövning (3 § 2 mom.). Kungl. Maj:t meddelar erforderliga föreskrifter om ledningen av den hälso- och sjukvårdande verksamheten då 3 § tillämpas samt om samverkan i sådant fall mellan det allmänt civila medicinalväsendet, krigsmaktens hälso- och sjukvård samt civilförsvarets sjukvårdstjänst (4 § 1 mom.). Vidare kan Kungl. Maj:t förordna om s. k. direktivrätt för militär myndighet, dvs. rätt för sådan myndighet att påkalla bistånd av det allmänt civila medicinalväsendet. Direktivrätten gäller endast under krig (4 § 2 mom.). Ansvaret för omställning till krigsorganisation och för verksamheten efter omställningen vilar i princip på fredshuvudmännen för hälso- och sjukvården (5 §). Redan i

fredstid skall de planer uppgöras och de förberedande åtgärder i övrigt vidtas, som erfordras för övergång till krigsorganisation. Regler meddelas om vem som skall verkställa denna planläggning (6 §). Staten bestrider kostnaderna för övergång till krigsorganisation. Detsamma gäller kostnaderna för verksamheten under krig, dock med skyldighet för fredshuvudmännen att bidra (7 §). Då 3 § tillämpas skall allmänna förfogandelagen den 26 maj 1954 (nr 279) i erforderliga delar gälla för att tillgodose det allmänt civila medicinalväsendets behov (7 a §).

Förutom regler om krigsorganisation och militär direktivrätt innehåller krigssjukvårdslagen bestämmelser om tjänsteplikt för medicinalpersonal (8—10 §§). Kommer riket i krig inträder tjänsteplikt automatiskt. Tjänsteplikten omfattar den som äger yrkeserfarenhet beträffande hälso- och sjukvård eller eljest är verksam inom sådan vård och inte före löpande kalenderårs början fyllt 70 år. Tjänsteplikten innebär skyldighet att efter anvisning av myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, fullgöra sådan tjänst inom hälso- och sjukvården som den tjänstepliktiges kroppskrafter och hälsotillstånd medger. Den som fullgör militärtjänst är undantagen från tjänsteplikt för medicinalpersonal. Befinner sig riket i krigsfara eller påkallas tjänsteplikt av andra utomordentliga förhållanden, kan Kungl. Maj:t förordna om den tjänsteplikt för medicinalpersonal som befinnas erforderlig. Sådant förordnande skall underställas riksdagens prövning. Kungl. Maj:t meddelar föreskrifter angående bl. a. omfattningen av begreppet medicinalpersonal.

Enligt 2 § andra stycket allmänna tjänstepliktslagen den 17 april 1959 (nr 83) är hälso- och sjukvårdens behov av medicinalpersonal undantaget från lagens tillämpningsområde.

Med stöd av krigssjukvårdslagen har Kungl. Maj:t utfärdat krigssjukvårdskungörelsen den 17 juni 1955 (nr 442; ändrad 1957:662, 1962:9 och 380, 1964:432 och 1965:4). I ett första avsnitt innehåller kungörelsen bestämmelser om krigsorganisation av den allmänt civila hälso- och sjukvården. Här stadgas bl. a. följande. Den centrala ledningen av nämnda hälso- och sjukvård utövas under Kungl. Maj:t av medicinalstyrelsen. Om det påkallas med hänsyn till behovet inom en särskild del av riket eller en viss verksamhetsgren inom den allmänt civila hälso- och sjukvården, får medicinalstyrelsen besluta om förflyttning av medicinalpersonal eller omfördelning av läkemedel eller andra förnödenheter för hälso- och sjukvården. Det allmänt civila medicinalväsendet, veterinärväsendet samt krigsmakten och civilförsvaret skall samverka vid utnyttjandet av rikets tillgångar inom hälso- och sjukvården. Härför har inrättats ett särskilt samarbetsorgan, centrala sjukvårdsledningen (CSL), med representanter för överbefälhavaren, medicinalstyrelsen, veterinärstyrelsen och civilförsvarsstyrelsen. I övrigt finns bl. a. bestämmelser om den slutna och den öppna vården och om militär direktivrätt. De andra och tredje avsnitten innehåller regler om

beredskapsgrader och planläggning för krigsorganisation. I det fjärde avsnittet finns en uppräknig av den personal som enligt kungörelsen är att hänföra till medicinalpersonal. Hit hör bl. a. veterinärer och veterinärmedicine studerande. I övrigt innehåller detta avsnitt huvudsakligen bestämmelser om registrering, fördelning, krigsplacering och inkallelse av medicinalpersonal. Dessa uppgifter åvilas i stor utsträckning medicinalstyrelsen. Styrelsen kan emellertid — efter överenskommelse med annan central förvaltningsmyndighet — överlåta på denna eller densamma underställd myndighet bl. a. att registrera, för krigsplacering fördela samt krigsplacera särskilda grupper av medicinalpersonal (51 §). Med stöd av denna bestämmelse har medicinalstyrelsen överlåtit nämnda uppgifter på veterinärstyrelsen såvitt avser veterinärpersonalen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t anför veterinärstyrelsen följande. För det civila veterinärväsendets organisation och verksamhet vid krig och andra utomordentliga förhållanden saknas särskilda grundläggande bestämmelser motsvarande dem som gäller den allmänt civila hälso- och sjukvården (krigssjukvårdslagen och krigssjukvårdskungörelsen). Styrelsen har likväl enligt den allmänna beredskapslagstiftningen verkställt viss planläggning för ifrågavarande ändamål. Det synes erforderligt att denna planläggning får ett författningsmässigt underlag med hänsynstagande till veterinärväsendets speciella förhållanden. Enligt styrelsens uppfattning bör krigssjukvårdslagen kunna läggas till grund för sådana författningsbestämmelser. Därvid utgår styrelsen från att väsentliga delar av veterinärverksamheten, bl. a. livsmedelskontrollen och bekämpandet av på människa överförbara djursjukdomar, har ett nära samband med den allmänna hälsovården i krigssjukvårdslagens mening. F. ö. är bestämmelserna i nämnda lag om tjänsteplikt för medicinalpersonal tillämpliga även på veterinärpersonal. Under hänvisning till det anförda hemställer veterinärstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte utfärda bestämmelser rörande det civila veterinärväsendet under krig och andra utomordentliga förhållanden i enlighet med ett bilagt förslag till krigsveterinärkungörelse, som är utformat med krigssjukvårdskungörelsen som förebild.

I ärendet har veterinärstyrelsen inhämtat yttranden från chefen för försvarsstaben, försvarets sjukvårdsstyrelse och medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd. Dessa organ är ense med veterinärstyrelsen om att det behövs en fullständig författningsreglering i fråga om veterinärverksamheten och veterinärväsendet under krig och andra utomordentliga förhållanden.

Jag har i detta ärende samrått med chefen för jordbruksdepartementet. Vissa delar av veterinärverksamheten torde redan nu omfattas av krigssjukvårdslagen och krigssjukvårdskungörelsen. Detta gäller dock knap-

past hälso- och sjukvården bland djur i dess helhet, men denna del av veterinärverksamheten har, inte minst på grund av sin betydelse för folkförsörjningen, nära samband med den allmänna hälsovården och är även den av stor vikt för totalförsvaret i övrigt. Jag anser därför, liksom veterinärstyrelsen och de myndigheter som yttrat sig i ärendet, att det bör införas bestämmelser som reglerar all civil veterinärverksamhet och hela det civila veterinärväsendet under krig och andra utomordentliga förhållanden. Med hänsyn till det sagda bör den grundläggande lagregleringen i erforderlig omfattning innehålla samma eller likartade bestämmelser som de vilka nu gäller för den allmänt civila hälso- och sjukvården och det allmänt civila medicinalväsendet. Likaledes synes det lämpligast, att nämnda regler inarbetas i krigssjukvårdslagen. Detta hindrar givetvis inte, att närmare bestämmelser om veterinärverksamheten och veterinärväsendet tas in i en särskild kungörelse.

Jag föreslår att krigssjukvårdslagens bestämmelser om krigsorganisering (3 §), om föreskrifter angående ledning och samverkan (4 § 1 mom.), om militär direktivrätt (4 § 2 mom.) och om allmänna förfogandelagens tillämplighet (7 a §) ändras så att de kommer att omfatta den civila veterinärverksamheten och det civila veterinärväsendet. Enligt min mening bör staten, som är fredshuvudman för den övervägande delen av det civila veterinärväsendet, ha ansvaret för att veterinärverksamheten omställs till krigsorganisation och för att verksamheten därefter bedrivs planligt. En bestämmelse härom bör införas i 5 §. Detta medför att staten får ansvaret även för den planläggning, som enligt 6 § skall äga rum redan i fredstid. Emellertid följer av 6 § andra stycket andra punkten, att annan fredsarbetsgivare för veterinär än staten är skyldig att biträda vid den fredstida planläggningen inom sitt verksamhetsområde. Med hänsyn bl. a. till det fredstida civila veterinärväsendets huvudmannastruktur bör kostnaderna för veterinärverksamhetens krigsorganisation — såväl omställnings- som driftkostnader — helt bestridas av statsmedel. En bestämmelse härom bör tas in i 7 §. Därmed har ej reglerats i vad mån avgifter för veterinär verksamhet i krig skall tas ut av enskild.

I 1 § krigssjukvårdslagen bör den civila veterinärverksamheten beskrivas som den veterinärverksamhet, som står under veterinärstyrelsens inseeende, och det civila veterinärväsendet definieras på motsvarande sätt som det allmänt civila medicinalväsendet.

Vidare föreslår jag, att bestämmelserna om tjänsteplikt i 8 § krigssjukvårdslagen omformuleras så, att 8 och 9 §§ otvetydigt kommer att omfatta all civil veterinärpersonal och all civil veterinärverksamhet. Tjänsteplikten bör alltså kunna betecknas som en tjänsteplikt för medicinalpersonal. Vad jag nu föreslagit föranleder en följdändring i 2 § andra stycket allmänna tjänstepliktslagen.

I överensstämmelse med det anförda föreligger förslag till dels *lag angående*

ändring i lagen den 27 november 1953 (nr 688) om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag), dels lag om ändrad lydelse av 2 § allmänna tjänstepliktslagen den 17 april 1959 (nr 83), vilka förslag torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som bilaga¹.

Jag hemställer att lagrådets utlåtande över lagförslagen måtte inhämtas för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

J. P. Wieselgren

---

¹ Bilagan har här uteslutits. Den är likalydande med den bilaga som är fogad vid propositionen.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 22 december 1965.

Närvarande:

f. d. justitierådet	LIND,
justitierådet	Y. SÖDERLUND,
regeringsrådet	ÅBJÖRNSSON,
justitierådet	BRUNNBERG.

Enligt lagrådet den 20 december 1965 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 3 december 1965, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i 87 § regeringsformen avsedda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag angående ändring i lagen den 27 november 1953 (nr 688) om hälso- och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjukvårdslag)* och till *lag om ändrad lydelse av 2 § allmänna tjänstpliktslagen den 17 april 1959 (nr 83)*.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsfiskalen C. H. Bergh.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Thomas Krook

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 30 de-
cember 1965.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LAN-
GE, KLING, EDENMAN, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC
NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler
chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, lagrådets den 22 decem-
ber 1965 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 3 december 1965 re-
mitterade förslagen till

1) *lag angående ändring i lagen den 27 november 1953 (nr 688) om hälso-
och sjukvård vid krig och andra utomordentliga förhållanden (krigssjuk-
vårdslag),*

2) *lag om ändrad lydelse av 2 § allmänna tjänstepliktslagen den 17 april
1959 (nr 83).*

Föredraganden hemställer att lagförslagen, som av lagrådet lämnats utan
erinran, måtte jämlikt 87 § regeringsformen genom proposition föreläggas
1966 års riksdag till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instäm-
mande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar
Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas propo-
sition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Håkan M. Rahm